

**ДО ПРОБЛЕМ ВИЗНАЧЕННЯ ОБ'ЄКТА ЗЛОЧИНУ,
ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ.239² КК УКРАЇНИ (НЕЗАКОННЕ
ЗАВОЛОДІННЯ ЗЕМЛЯМИ ВОДНОГО ФОНДУ В ОСОБЛИВО
ВЕЛИКИХ РОЗМІРАХ)**

У статті досліджуються родовий, видовий та безпосередній об'єкти незаконного заволодіння землями водного фонду в особливо великих розмірах та надається їх авторське визначення.

Ключові слова: *довкілля, екологічна безпека, видовий об'єкт, землі водного фонду.*

Проблема об'єкта злочину – одна з основних і складних у науці кримінального права. Причиною дискусій, які тривають впродовж багатьох років, на думку деяких науковців, є законодавча невизначеність змісту цього поняття, який має велике кримінально-правове значення.

Встановлення об'єкта злочину дозволяє з'ясувати соціальну та юридичну сутність вчиненого злочину, його суспільно небезпечні наслідки, знайти межі дії правової норми, сприяє правильній кваліфікації вчиненого злочинного діяння, а також його відмежуванню від суміжних злочинів. Крім того, об'єкт злочину є обов'язковим елементом складу злочину, зокрема передбаченого ст. 239² КК України, і тому він є складником юридичної підстави кримінальної відповідальності особи, яка вчинили суспільно небезпечне діяння, що містить такий склад злочину. Водночас об'єкт зазначеного злочину є частиною інших об'єктів, які вченими, що досліджують злочини проти навколишнього середовища, класифікуються «по вертикалі» з виділенням ще і родового та загального об'єктів злочину.

На сьогодні в науці кримінального права питання об'єктів незаконного заволодіння землями водного фонду в особливо великих розмірах (ст. 239²

КК України)¹ не було ґрунтовно досліджено. У кримінально-правовій літературі існує лише стислий огляд складу цього злочину, наданий у межах коментаря до статті².

У зв'язку з цим встановлення об'єктів зазначеного злочину набуває особливої актуальності, і розгляд цього питання є метою цієї статті.

У науці кримінального права України існує багато концепцій щодо визначення об'єкта злочину. Найпоширенішими є такі: об'єкт злочину - це суспільні відносини³; об'єкт злочину - це блага, цінності⁴; об'єкт злочину - це сфери життєдіяльності людей⁵; об'єкт злочину - це соціальна безпека⁶; об'єкт злочину - це особа, суспільство. Позиція тих науковців, які визначають об'єктом злочину суспільні відносини, є найбільш обґрунтованою і вважається загальноновизнаною. *Погоджуючись та беручи до уваги цю точку зору, потрібно відмітити, що загальним об'єктом незаконного заволодіння землями водного фонду в особливо великих розмірах, так само як й інших злочинів, є вся сукупність суспільних відносин, що поставлені під охорону кримінального закону.*

Щодо родового об'єкта злочину, що розглядається, як й інших злочинів проти довкілля, об'єднаних у розділі VIII Особливої частини чинного КК України, то це питання було предметом наукового інтересу С.Б. Гавриша, В.К. Матвійчука, О.Л. Дубовика, Ю.І. Ляпунова, В.Л. Мунтяна, Г.В. Миронова, Т.В. Корнякової, Б.Леонт'єва та ін., проте їх позиції є різними.

¹ Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за правопорушення у сфері довкілля [Текст] : Закон України від 05 листопада 2009р., № 1708-VI / Відом. Верхов. Ради України. – 2010 – N 5. – Ст. 44.

² Злочини проти довкілля [Текст] : навч. посібник / І. І. Митрофанов, А. М. Притула. – Суми : Університетська книга, 2010. – С. 52-55; Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України [Текст]: -5-те вид., переробл. та доповн. / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка.- К.: Юрид. думка, 2010. – С. 754-755.

³ Тацій, В. Я. Об'єкт і предмет злочину в кримінальному праві України [Текст]: навч. посібник. – Харків: УкрЮА, 1994. – С. 9, 10, 13; Матвійчук, В. К. Кримінально-правова охорона навколишнього середовища (кримінально-правове та кримінологічне дослідження) [Текст] / В. К. Матвійчук // монографія. – К.: «Азимут-Україна», 2005 – С.142.

⁴ Фесенко, Є. Цінності як об'єкт злочину [Текст] / Є. Фесенко // Право України. – 1999. – № 6. - С. 75; Гавриш, С. Б. Кримінально - правова охорона довкілля в Україні. Проблеми теорії, застосування і розвитку кримінального законодавства [Текст] : наук. видання / С. Б. Гавриш. – К. : Ін-т законодавства Верховної Ради України, 2002. – С. 21;

⁵ Смельянов, В. П. Визначення об'єкта злочину в кримінально-правовій науці: дискусійні питання [Текст] / В. П. Смельянов // Вісн.Запорізьк. юрид. ін. Дніпроп. держ. ун. внутр. справ. 2009. №2. – С. 125-135

⁶ Зателепин, О.К. К вопросу о понятии предмета преступления в уголовном праве [Текст] / О. К. Зателепин // Уголовное право. 2003. № 1. – С. 31.

Так, В.К. Матвійчук визначає родовий об'єкт злочинів проти довкілля – злочинів, що стосуються навколишнього природного середовища, як суспільні відносини з приводу умов (стосунків), що забезпечують існування багатофункціональної збалансованої єдиної системи, в яку входить і людина (фізична особа), що складає навколишнє природне середовище, її охорону, оздоровлення, раціональне використання, і відтворення такої єдиної системи для теперішніх і майбутніх поколінь, яка гарантуватиме безпечно для життя і здоров'я навколишнє природне середовище⁷. Підтримуючи наведену позицію, Н. В. Нетеса доповнює це визначення і зазначає, що ці відносини охороняються єдиним комплексом норм, що містяться у розділі VIII Особливої частини КК України⁸.

І.І. Митрофанов і А.М. Притула стверджують, що родовим об'єктом злочинів проти довкілля, слід визнати суспільні відносини, що забезпечують охорону навколишнього природного середовища, раціональне використання його ресурсів та екологічну безпеку⁹. Тобто автори досить широко окреслюють предмет відносин, структуру, змістовне наповнення родового об'єкта.

Цікавим для нас є досвід інших країн. Наприклад, у науці кримінального права Російської Федерації (РФ) родовим об'єктом екологічних злочинів (у КК РФ так називається глава) вважають суспільну безпеку. Це пов'язано з тим, що Глава 26 (екологічні злочини), входить в склад Розділу IX «Злочини проти громадської безпеки і громадського порядку». Частиною суспільної безпеки є екологічна безпека, яка відповідно і є видовим об'єктом екологічних злочинів. Остання являє собою стан захищеності: життя і здоров'я людей від екологічної загрози і природного середовища від негативного впливу життєдіяльності людини¹⁰.

⁷⁷ Матвійчук, В. К. Кримінально-правова охорона навколишнього середовища (кримінально-правове та кримінологічне дослідження) [Текст] / В. К. Матвійчук // монографія. – К.: «Азимут-Україна», 2005 – С.171-172.

⁸ Нетеса Н. Питання щодо видового та безпосереднього об'єктів порушення правил охорони або використання надр (ст.240 КК) [Текст] / Н. Нетеса // Юридична Україна. – 2010. – № 8 – С. 104.

⁹ Злочини проти довкілля [Текст] : навч. посібник / І. І. Митрофанов, А. М. Притула. – Суми : Університетська книга, 2010. – С.16

¹⁰ Лопашенко, Н. А. Экологические преступления: социальная опасность и уголовно-правовой анализ [Текст]

Погоджуючись з Н.А. Лопашенко, можна з неабиякою впевненістю сказати, що висловлені авторами думки щодо компонентів родового об'єкта екологічних злочинів¹¹, повністю охоплюються поняттям екологічна безпека¹².

Серед українських дослідників також є прибічники визначення екологічної безпеки як родового об'єкта злочинів проти довкілля. Вперше таке визначення було сформульовано С.Б. Гавришем щодо злочинів, передбачених КК 1960 р.¹³, а згодом – автор підтвердив свою позицію, аналізуючи злочини проти довкілля, що містяться у КК України 2001 р. Схожий підхід до визначення родового об'єкта цих злочинів й у А.М. Шульги¹⁴. Потрібно відмітити, що їх точка зору є найбільш переконливою, тому що сутність екологічної безпеки насамперед впливає з відповідних конституційних норм (стаття 16, 50 Конституції України) і збігається з авторськими аргументами.

Поняття «екологічна безпека» міститься у ст. 50 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», де вказується, що це такий стан навколишнього природного середовища, при якому забезпечується попередження погіршення екологічної обстановки та виникнення небезпеки для здоров'я людей.

Науковці при визначенні екологічної безпеки виходять з того, що вона є різновидом загального поняття «безпека» (англ. security), яке означає стан захищеності життєво важливих інтересів особи, суспільства, держави від внутрішніх та зовнішніх загроз¹⁵.

/ Н. А. Лопашенко // Право и политика. – 2001. – № 9. – С. 23-31.

¹¹ Уголовное право. Особенная часть. [Текст] / А. И. Рарог. // – М.: «Триада, Лтд», 1996. – С. 283.; Чугаев, А. П. Состав экологического преступления: системно-структурный анализ. [Текст] / А. П. Чугаев // Современные проблемы правоведения. – Краснодар. 1998. – С. 277.

¹² Лопашенко, Н. А. Экологические преступления: социальная опасность и уголовно-правовой анализ [Текст] / Н. А. Лопашенко // Право и политика. – 2001. – № 9. – С. 23-31.

¹³ Гавриш С.Б. Уголовно-правовая охрана природной среды Украины. Проблемы теории и развитие законодательства [Текст] / С. Б. Гавриш // – Харьков, 1994. – С. 118-172; Гавриш, С. Б. Кримінально - правова охорона довкілля в Україні. Проблеми теорії, застосування і розвитку кримінального законодавства [Текст] / С. Б. Гавриш // – К. : Ін-т законодавства Верховної Ради України, 2002. — С. 119-169

¹⁴ Шульга, А. М. Кримінально-правова охорона земель від забруднення або псування [Текст] / А. М. Шульга // дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Нац. ун-т внутр. справ МВС України. — Х., 2004. — С. 69-99.

¹⁵ Юридическая энциклопедия [Текст] / под ред. М.Ю. Тихомирова // — М.: Издание г-на Тихомирова М. Ю.

В.І Андрейцев пише, що екологічна безпека – це складова глобальної і національної безпеки, тобто такого стану розвитку суспільних відносин у галузі екології, при якому системою державно-правових, організаційних, науково-технічних, економічних й інших соціальних засобів забезпечується регулювання екологічно небезпечної діяльності, режим використання природних ресурсів, охорона природного навколишнього середовища, безпечного для життя та здоров'я людей, попередження погіршення екологічної обстановки та виникнення небезпеки для природних систем і населення¹⁶.

Серед фахівців у галузі кримінального права екологічну безпеку визначають як стійкий стан навколишнього природного середовища, що забезпечує відсутність небезпеки заподіяння незапланованої шкоди життю і здоров'ю людей, екосистемам за умови прийнятної ризику технологій у межах від її оптимуму (ідеальний варіант) до можливих допустимих величин (для всіх людей) чи порогових величин (для обслуговуючого персоналу)¹⁷; як особливий стан довкілля, який відповідає встановленим у законодавстві критеріям, стандартам, лімітам і нормативам, що стосуються його чистоти, ресурсомісткості (невиснаженості), екологічної стійкості, санітарних вимог, видового різноманіття, здатності задовольняти інтереси людини¹⁸.

У Загальних засадах Конституції України (ст. 3) проголошується, що *людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека* визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Родовий об'єкт злочинів проти довкілля має бути таким, що підкреслює унікальність та значення природних ресурсів і навколишнього середовища для життя людини і майбутніх поколінь. Безумовно, що першочергова увага має приділятися охороні життя та здоров'я людини від несприятливого

1997. — С. 47.

¹⁶ Андрейцев, В.І. Екологічне право. [Текст] / В. І. Андрейцев.// – К. : Вентурі, 1996. – С. 91.

¹⁷ Гавриш, С. Б. Кримінально - правова охорона довкілля в Україні. Проблеми теорії, застосування і розвитку кримінального законодавства [Текст] / С. Б. Гавриш// – К. : Ін-т законодавства Верховної Ради України, 2002. — С. 168.

¹⁸ Шульга, А. М. Кримінально-правова охорона земель від забруднення або псування [Текст] / А. М. Шульга// дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Нац. ун-т внутр. справ МВС України. — Х., 2004.— С. 83-84.

природного й антропогенного впливу. Люди, відносини, суспільні відносини породжують інтерес і потребу у навколишньому природному середовищі і його компонентах.

Отже, враховуючи наведене, можна сформулювати таке визначення: *екологічна безпека – це нормальний стан довкілля, що забезпечує здорове існування, повноцінний розвиток людини та природних ресурсів.*

Як підсумок, на наш погляд, можна відмітити, що родовим об'єктом злочинів проти довкілля, а також, зокрема, незаконного заволодіння землями водного фонду в особливо великих розмірах, є *суспільні відносини, що забезпечують екологічну безпеку.*

Як вже зазначено, найбільш поширеною і загальноприйнятою є триланкова класифікація об'єктів злочину «по вертикалі», яка базується на концепції філософських категорій загального (загальний об'єкт), особливого (родовий) і окремого (безпосередній). Однак останнім часом у наукових працях із кримінального права все частіше привертає увагу класифікація з чотирма видами об'єктів. На наш погляд, ця класифікація відповідає сучасним тенденціям правотворення (приклад, Особлива частина КК РФ побудована за принципом чотириланкової системи (розділи, глави, статті)). Дана класифікація була обґрунтована Е.А. Фроловим. Він відмічав, що в середині родового об'єкта (великої групи споріднених відносин) потрібно виділяти більш вузькі групи безпосередніх об'єктів (групи відносин). Родовий і видовий об'єкти співвідносяться як ціле і частина, як рід і вид¹⁹. Отже, погоджуючись з думкою Н.О. Гуторової²⁰, В.Я. Тацій²¹, класифікація об'єктів злочину «по вертикалі» має бути трьохступеневою, а також, в межах родового об'єкта доцільно виділяти для окремих груп злочинів і видовий об'єкт злочину. Такий підхід не суперечить схожій пропозиції С.Б.

¹⁹ Фролов, Е.А. Спорные вопросы общего учения об объекте преступления [Текст] /Е. А. Фролов // Сб. ученых тр. – Свердловск : СЮИ, 1969. – Вып. 10. – С. 203-204.

²⁰ Гуторова, Н.О. Кримінально-правова охорона державних фінансів України [Текст]: Монографія / Н. О. Гуторова – Харків: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2001. – С. 76.

²¹ Тацій, В. Я. Об'єкт і предмет злочину в кримінальному праві України [Текст]: навч. посібник. – Харків: УкрЮА, 1994. – С. 66.

Гавриша²², Т.В. Корнякової²³, Н.О. Лопашенко, В.К. Матвійчука та ін.²⁴, які вказують на теоретичну і практичну значущість виділення певних груп злочинів проти довкілля без уточнення змісту класифікації, яку вони мають на увазі.

З дослідницької точки зору викликає інтерес підхід В.К. Матвійчука, який поділяє злочини проти довкілля за елементним складом навколишнього природного середовища – екзосферами (атмосфери, літосфери, гідросфери і біосфери). Види злочинів знаходять своє вираження в межах відповідної складової²⁵. Цю класифікацію підтримує й Н. В. Нетеса, яка визначає видовий об'єкт злочинів, серед яких є й злочин передбачений ст. 239² КК України, як суспільні відносини, що забезпечують охорону і раціональне використання природних ресурсів, які належать до такої геосфери, як літосфера²⁶.

Ще одну градацію родового на видовий об'єкт представили І.І. Митрофанов і А.М. Притула, які пропонують таку класифікацію: (1) екологічна безпека взагалі; (2) встановлений порядок використання землі, її надр, водних ресурсів та атмосферного повітря; (3) встановлений порядок використання об'єктів флори і фауни²⁷. На жаль, автори не визначають критерії поділу.

Щодо незаконного заволодіння землями водного фонду в особливо великих розмірах, то дослідники віднесли його до видового об'єкта - встановлений порядок використання землі, її надр, водних ресурсів та атмосферного повітря. Але постає запитання, чому цей злочин не можна

²² Гавриш, С. Б. Кримінально - правова охорона довкілля в Україні. Проблеми теорії, застосування і розвитку кримінального законодавства [Текст] / С. Б. Гавриш// – К. : Ін-т законодавства Верховної Ради України, 2002. — С. 71.

²³ Корнякова, Т. Об'єкт посягання і система злочинів у сфері навколишнього природного середовища [Текст] / Т. Корнякова // Право України. – 2009. – № 2. – С. 132.

²⁴ Кримінальне право України: Особлива частина [Текст]: підручник / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін.; за ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. – 4-те вид., переробл. і доп. – Х. : Право, 2010. – С. 270.

²⁵ Матвійчук, В. К. Кримінально-правова охорона навколишнього середовища (кримінально-правове та кримінологічне дослідження) [Текст] / В. К. Матвійчук// монографія. – К.: «Азимут-Україна», 2005 – С. 170.

²⁶ Нетеса Н. Питання щодо видового та безпосереднього об'єктів порушення правил охорони або використання надр (ст.240 КК) [Текст] / Н. Нетеса // Юридична Україна. – 2010. – № 8 – С. 105.

²⁷ Злочини проти довкілля [Текст] : навч. посібник / І. І. Митрофанов, А. М. Притула. – Суми : Університетська книга, 2010. – С. 24.

віднести до першої групи, адже екологічна безпека, на нашу думку, включає другий і третій видові об'єкти. Наведена класифікація є дещо суперечливою.

Як вже зазначалося, видовий об'єкт співвідноситься з родовим як частина і ціле. Сукупність видових об'єктів злочинів проти довкілля, як правило, має утворювати суспільні відносини, що забезпечують екологічну безпеку (родовий об'єкт). Виключенням є наявність злочинів, безпосередні об'єкти яких не складають частину видового об'єкта.

Екологічна безпека у вузькому розумінні – це нормальний стан довкілля. Довкілля, в свою чергу складається з компонентів (води, землі, повітря, флори, фауни). Для сприятливого життя на Землі людині, необхідно, щоб ці компоненти знаходились у безпеці, тобто їх існуванню і розвитку нічого не загрожувало.

Загалом навколишнє природне середовище, в якому живе людина, складається з неживого й живого компонентів. До першого належать атмосфера, гідросфера та літосфера Землі, до другого — всі її живі мешканці (рослини, тварини й мікроорганізми).²⁸ Останні можна назвати одним словом – біосфера. Тобто земля, вода, флора, фауна, повітря та інші природні ресурси можна об'єднати в чотири геосфери навколишнього природного середовища: атмосфера, літосфера, гідросфера і біосфера.²⁹

На нашу думку, виділяючи видові об'єкти злочинів проти довкілля, доцільно частково погодитися з В.К. Матвійчуком³⁰. Беручи до уваги позицію науковця, слід визначити такі видові об'єкти злочинів проти довкілля: 1) суспільні відносини, що забезпечують екологічну безпеку в такій частині геосфери як атмосфера; 2) суспільні відносини що забезпечують екологічну безпеку в такій частині геосфери як літосфера; 3) суспільні відносини що забезпечують екологічну безпеку в такій частині геосфери, як

²⁸ Білявський, Г.О. Основи екології[Електрон. ресурс]: навчальний посібник / Г. О. Білявський. – К.: Либідь, 2006. Режим доступу: <http://www.info-library.com.ua/books-text-2688.html>. – 3.1. Деякі риси екологічної системи «Земля».

²⁹ Білявський, Г.О. Основи екології[Електрон. ресурс]: навчальний посібник / Г. О. Білявський. – К.: Либідь, 2006. Режим доступу: <http://www.info-library.com.ua/books-text-8170.html>) – 1.4.1. Географічна оболонка.

³⁰ Матвійчук, В. К. Кримінально-правова охорона навколишнього середовища (кримінально-правове та кримінологічне дослідження) [Текст] / В. К. Матвійчук // монографія. – К.: «Азимут-Україна», 2005 – 170-171

гідросфера; 4) суспільні відносини що забезпечують екологічну безпеку в такій частині геосфери, як біосфера; 5) суспільні відносини, що забезпечують екологічну безпеку біосфери та гідросфери; 6) суспільні відносини, що забезпечують екологічну безпеку біосфери, гідросфери, літосфери й атмосфери.

Відповідно до цієї класифікації видових об'єктів можна визначити місце досліджуваного складу злочину. Як висновок, слід відмітити, що *видовим об'єктом злочинів, серед яких є і незаконне заволодіння землями водного фонду в особливо великих розмірах, є – суспільні відносини що забезпечують екологічну безпеку в такій частині геосфери як літосфера.*

Проте найбільше практичне й теоретичне значення на рівні конкретного злочину має безпосередній об'єкт злочину, який конкретизує та визначає їх ознаки, а також відіграє вирішальну роль при кваліфікації вчиненого злочинного діяння.

Вчені І. І. Митрофанов та А. М. Притула безпосередній об'єкт досліджуваного злочину визначають як суспільні відносини, що забезпечують установлений порядок раціонального використання, зняття та перенесення поверхневого (грунтового) шару земель водного фонду³¹.

На думку Мельника М. І. і Хавронюка М. І., безпосереднім об'єктом злочину, передбаченого статтею 239², є встановлений порядок використання і захисту земель водного фонду.³²

На нашу думку, з цими визначеннями не можна погодитися з таких причин. По-перше, вжите словосполучення «порядок використання» є неточним. Порядок – це регламентація якої-небудь практичної діяльності, на основі писаних і неписаних правил. Це означає лише упорядкування відносин (використання). Погоджуючись із В. К. Матвійчуком, можна вважати, що вживання терміна «порядок» надавав би підстави відносити ці

³¹ Злочини проти довкілля [Текст] : навч. посібник / І. І. Митрофанов, А. М. Притула. – Суми : Університетська книга, 2010. – С.53

³² Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України [Текст]: -5-те вид., переробл. та доповн. / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка.- К.: Юрид. думка, 2010. – С.754-755.

злочини до порядку управління³³. По-друге, в першому визначені І. І. Митрофанова та А. М. Притули істотно звужується зміст безпосереднього об'єкта цього злочину. Автори зводять об'єкт до суспільних відносин зняття та перенесення поверхневого (грунтового) шару земель водного фонду. Цим самим вони досить вузько тлумачать суспільні відносини заволодіння землями водного фонду в особливо великих розмірах. На наше переконання, це визначення є не правильним, бо законодавець в диспозиції статті використав термін «заволодіння», а не «зняття та перенесення». За змістом ці терміни не є тотожними, скоріше вони співвідносяться як «ціле» і «частина». Автори закону, впроваджуючи термін «заволодіння», наділяють і безпосередній об'єкт, і об'єктивну сторону злочину широким змістом, що є запорукою дієвості цієї норми в сучасних умовах та в майбутньому.

Отже, підсумовуючи вищевикладене, сформулюємо таке визначення: *основний безпосередній об'єкт незаконного заволодіння землями водного фонду в особливо великих розмірах – це суспільні відносини, які забезпечують екологічну безпеку у сфері використання земель водного фонду як складової літосфери. Додатковими об'єктами цього злочину можуть бути відносини, що забезпечують життя, здоров'я, власність, безпеку виробництва, руху та експлуатації транспорту.*

The article examines the generic, specific, and direct objects of illegal occupation of land water resources in a large scale and available authors' definition.

Keywords: environment, environmental safety, specific object, the ground water resources.

В статье исследуются родовый, видовой и непосредственный объекты незаконного завладения землями водного фонда в особо крупных размерах та надається их авторское определение.

Ключевые слова: окружающая среда, экологическая безопасность, видовой объект, земли водного фонда.

³³ Матвійчук, В.К. Дослідження безпосереднього об'єкта злочинів, що стосуються навколишнього природного середовища [Текст] / В. К. Матвійчук // Юридична України. – 2007. – № 4. – С. 88.

*Рекомендована до опублікування на засіданні сектора
дослідження кримінально-правових проблем
боротьби зі злочинністю НДІ ВПЗ імені академіка В.В. Сташиса НАПрН
України
(протокол № __ від _____ р.).
Рецензент – кандидат юридичних наук, доцент Л.М. Демидова*